

De kunst van het zadelen. (IJslandse Paarden nov. 2003)

Harnachement is een mooie verzamelnaam voor zadel, hoofdstel en eventuele verdere uitrusting. Onmisbaar als je gaat rijden, maar toch wordt lang niet alles altijd gebruikt zoals het hoort. Bij de een zit het bit verkeerd om, bij de ander zit de neusriem te laag of zijn de beugelriemen ongelijk. Kortom, tijd voor een kleine opfriscursus.

- Irene Steringa -

Het lijkt allemaal heel simpel: je neemt een hoofdstel en een zadel en eventueel nog een gelpad of sjabrak en een stel springschoenen. Vervolgens zadel je je paard op en weg ben je. Toch is het de moeite waard om je harnachement eens goed na te lopen. Want ook al heb je naar eigen idee het opzadelen uitstekend onder de knie, een foutje is zo gemaakt. In de wintervacht komt alles wat strakker te zitten, dus check dan even of het nog steeds wel goed zit.

Kijk maar eens goed naar je hoofdstel. Dit bestaat allereerst uit een *kopstuk* (achter de oren) met *bakstukken* (langs de wangen). Deze bakstukken mogen niet te strak zitten, want dan trekken ze het bit in de mond omhoog. Te los is echter ook niet goed, want dan hangt het bit te laag en als je dan aan de teugels trekt gaan de bakstukken bol staan. Ze zitten goed als het bit in de mondhoeken een klein plooiatje maakt. Uiteraard moet ook het bit goed passen. Een te smal bit geeft irritatie in de mondhoeken en een te breed bit kan door de mond gaan zagen. Het bit heeft de goede maat als de bitringen tegen de wangen aansluiten, waarbij er nog een vinger tussen de ring en de mondhoek kan. Ook komt het voor dat mensen het bit verkeerd om aan het hoofdstel bevestigen of verkeerd om in de mond van het paard doen. Omdat het bit dan verkeerd scharniert is dit is niet echt prettig voor je paard. Kijk dus goed naar de richting van het bit als je het vanaf de ringen naar beneden laat wijzen. Bij een trens moet het op een ronde U lijken en dus niet op een scherpe V. Dan de *keelriem*. Niet ieder hoofdstel heeft er een, maar eigenlijk heeft de keelriem ook geen functie. Hij houdt in ieder geval niet het hoofdstel op zijn plaats, zoals veel mensen denken. Mocht je hoofdstel er wel een hebben, gesp hem dan zo vast dat je precies een platte vuist tussen de keelriem en de keelgang van je paard kunt steken. Een *frontriem* (aan het kopstuk, vanaf de bakstukken over het voorhoofd) heeft ook niet ieder hoofdstel. Deze voorkomt dat het hoofdstel naar achter gaat, maar is bij IJslanders meestal niet nodig. Als je er wel een hebt, let dan op dat hij niet te kort is en dat je de maantop van je paard er netjes overheen hangt.

De neusriem

Er zijn veel verschillende soorten en maten neusriemen, maar de meest gangbare is de Hannoveraanse neusriem, ook wel lage neusriem genoemd. Deze neusriem helpt een beetje om het bit(recht) op de plaats te houden, en geeft soms iets meer zeggenschap over het paard dan zonder neusriem. Het is wel erg belangrijk dat hij op de goede plek zit; vier vingers vanaf de rand van het neusgat. Zit de neusriem lager dan kan hij de adem van je paard afsnoeren.

De neusriem loopt vanaf de neus naar de onderkant van het bit en moet ook onderlangs worden vastgemaakt. Gesp de neusriem zo strak dat er bovenop de neus nog twee vingers plat onder kunnen. Losser heeft hij geen nut meer en strakker snoert hij het paard letterlijk de mond. Een losse lage neusriem, zoals bij veel IJslandse hoofdstellen, moet aan de bovenkant achter het kopstuk liggen. Dan weet je zeker dat het kopstuk niet naar achter schuift. Een ander veelgebruikte neusriem is de hoge neusriem (Engelse). Deze geeft het paard meer vrijheid in de mond. Hij moet iets onder het jukbeen doorlopen en onder de bakstukken door gaan. En weer moet je er op de neus twee vingers onder kunnen steken.

Voor alle gespen geldt dat je de *stootjes* (de overgebleven stukjes leer) door de *passantjes* (lusjes) moet steken. Dat staat niet alleen netjes, maar je loopt ook niet het risico dat de gesp los gaat.

Er was een meisje dat voor L dressuur examen moest doen en bij het mondeling werd er gevraagd hoeveel soorten passantjes er zijn. "Drie", zei ze, waarop de examiner verbaasd vroeg: "Weet je het zeker? Hoeveel?" "Drie", zei ze weer. "Welke dan? Er zijn er toch maar twee, losse en vaste." "Nee hoor", zei het meisje, "losse, vaste en kapotte. En van die laatste zijn er hier op de manege het meest!"

De kinketting

Bij het gebruik van een kinketting moet je er op letten dat de schakels mooi plat liggen en net zó onder de kingroeve hangen dat de ketting in de kingroeve komt als je aan de (verbindende) teugel trekt. Dit kun je testen door er twee vingers tussen te steken. Zo kun je ook voelen hoe strak je hem wilt hebben. De ketting wordt alleen gebruikt in combinatie met een hoge neusriem. Let op dat het haakje van de ketting niet in de wang prikt van je paard. Het gebruik van een kinketting is alleen aan de orde bij het gebruik van speciale bitten zoals de pelham en het IJslandse bit.

Het zadel

De plek waar je het zadel legt hangt af van het type zadel en type paard. Leg je het te ver naar voren dan klemt het bij het bewegen het schouderblad af, wat niet bevorderlijk is voor het prettig en vrij bewegen. Je kunt dit voelen door twee vingers onder het zweetblad te steken en dan het voorbeen van je paard omhoog en naar voren te tillen. Dan voel je wel wat er gebeurt. Leg je het te ver naar achteren, dan drukt het zadel op de lendenpartij en/of de nieren. Laat je dus goed instrueren als je niet weet wat de beste plek is.

De singel ligt ongeveer twee handbreedtes achter het voorbeen. Een veel voorkomend probleem is dat de singel met zadel en al naar voren glijdt, vooral bij paarden met een bolle buik. Hiertegen helpt eventueel een extra voorsingel. De meeste IJslanderzadels hebben hiervoor een (vierde) extra singelstoot vooraan, gebruik deze als het zadel schuift. Ook een staatriem kan voorkomen dat het zadel naar voren schuift, maar dan moet die wel behoorlijk strak zitten. Als hij te los zit, schuift het zadel alsnog en komt de staatriem weer strakker te zitten. Dat kan onprettig zijn voor je paard. Als de staatriem goed zit, moet je eronder, bovenop het kruis nog een rechtopstaande vuist kunnen steken.

Om je zadel schoon te houden en voor de ontlasting van de rug van je paard, kun je een sjabrak (zadeldekje) of gelpad gebruiken. Trek deze in de kamer van het zadel, dus boven de schoft van je paard, iets omhoog zodat hij niet kan gaan klemmen.

De beugels

De lengte van de beugelriemen moet zo zijn dat je als je op je paard zit van oor-schouder-heup-hak één lijn kunt trekken. Leidraad als je ernaast staat: de beugelriem moet inclusief beugel even lang zijn als je arm. Als je de beugel uit doet en je voet laat hangen, moet de onderkant van de beugel ongeveer ter hoogte van je enkel hangen. Maar je moet nog altijd wel in de beugel kunnen staan. Je beugelriemen kun je het beste af en toe omwisselen. Want doordat je altijd aan dezelfde kant opstijgt, rekt de beugelriem aan die kant uit en worden de riemen ongelijk.

De IJslandse beugels (met twee slagen erin) die veel IJslanderruiters gebruiken, zijn bedoeld voor meer veiligheid dan gewone rechte beugels. De voet kan er namelijk makkelijker uitschieten aan de voorkant. Maar dan moet wel de linkerbeugel links hangen en de rechterbeugel rechts. Je kunt dit zien aan de slag in je beugel. Het boogje moet aan de buitenkant naar voren wijzen, en aan de binnenkant naar achteren.

Voor alle harnachement geldt overigens dat je het goed moet onderhouden. Maak je tuig dus regelmatig grondig schoon, vet het in en kijk het na op slijtage en scheuren, want alleen dan is het materiaal betrouwbaar. Bovendien gaat het dan ook nog eens veel langer mee. En dat betekent weer extra veel rijplezier.

Tips voor de verdere uitrusting

Als je springschoenen gebruikt, pas dan op dat de huid in de kootholte niet kapot gaat. Dit kun je voorkomen met zweetbandjes (polsbandjes). Voorkom dat er veel zand in de springschoenen komt, want dat schuurt.

Bij gebruik van lederen ballenboots moet je ook zorgen dat er geen zand op de hoef zit, want ook dat schuurt. Je moet ballenboots overigens behoorlijk strak aantrekken, anders ben je ze zo kwijt. Om ze makkelijker en beter te laten passen, kun je ze +/- 5 minuutjes in water leggen. Hier worden ze wel wat zwaarder van, maar ze gaan er ook langer door mee! En als je ze met leerverf wit verft, vind je ze sneller terug bij verlies.

Irene Steringa- de Vries.